

Připomínáme si sto let zákona o knihovnách

Právě v těchto dnech si knihovny v celé České republice připomínají století od schválení zákona o knihovnách. Zákon o veřejných knihovnách obecních byl schválen Národním shromážděním 22. července 1919 s účinností od 30. 7. 1919. Jako přelomová se ukázala povinnost pro každou větší obec zřídit veřejnou knihovnu „**na doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva**“ a také zakládat samostatné menšinové knihovny v obcích s národnostními menšinami. Na konci 20. let minulého století existovala jedna veřejná knihovna na 813 obyvatel. Česko má díky tomuto zákonu dodnes jednu z nejhustších sítí knihoven na světě.

Na co zákon (také) pamatoval

Naopak velmi nesvobodná se z dnešního pohledu může zdát pravomoc Ministerstva školství a národní osvěty uveřejňovat seznamy spisů, které by měly být z veřejných knihoven vyloučeny. Jednalo se především o „*krváky, detektivní a indiánské povídky, které senačním způsobem dráždí fantazii čtenářovu*“.

Knihovní zákon dnes

Prvorepublikový zákon byl nahrazen v roce 1959 zákonem č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnickým zákonem), který knihovny propojil do organizované sítě. Změněné politické podmínky vedly s jistým zpožděním k přijetí dnes platného zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

Důležitou součástí knihovního zákona je důraz na služby, a to nejen na ty spojené s půjčováním knih. Zákon vyjmenovává další služby, které knihovny mohou poskytovat - například kulturní, výchovnou a vzdělávací činnost, vydávání tematických publikací nebo poskytování informací z různých zdrojů. Významná je deklarace rovného přístupu ke službám knihoven pro všechny. Současný knihovní zákon tedy knihovnám umožňuje reagovat na měnící se očekávání uživatelů a jejich přerod z půjčoven knih k místům, které podporují rozvoj místních komunit, neformální vzdělávání, učení i kreativitu.

Výzvou pro další práci na poli knihovnické legislativy je v tuto chvíli vývoj v oblasti autorského práva, legální zpřístupnění digitalizovaných textů a právo elektronického povinného výtisku.

Jaké jsou knihovny dnes?

Především se již návštěvníci a čtenáři nedívají na knihovny jako na pouhé půjčovny knih. Moravskoslezskou vědeckou knihovnu v Ostravě v roce 2018 navštívilo 103 526 fyzických návštěvníků, virtuálních bylo 552 271. Knihovna uspořádala 267 kulturních a vzdělávacích akcí pro veřejnost, včetně 14 výstav. V 10 klubech s různým zaměřením probíhalo neformální vzdělávání. Čtenáři si vypůjčili 416 112 dokumentů, uskutečnili 2 517 e-vypůjček.

Knihovna poskytuje stále nové služby. Velmi úspěšné jsou individuální konzultace Info Help - poradenská služba z oblasti současných informačních technologií či Knihovnické lekce. Studentům je určena služba Práce s odborným textem, která pomůže se seminární, bakalářskou, magisterskou prací, čítačnou etikou apod. Na podzim zahajuje knihovna nové pravidelné kurzy Tréninků paměti, Virtuální Univerzitu třetího věku, Kluby tvůrčího psaní a německého filmu. Velký zájem je o neformální vzdělávání prostřednictvím kurzů a přednášek především v oblasti informační gramotnosti a technologií.

Centrum vzdělávání a regionálních služeb vědecké knihovny poskytuje poradenství 408 knihovnám Moravskoslezského kraje i jejich zřizovatelům ke všem oblastem knihovnické práce.

1919-2019

Knihovna se účastní populárních akcí, jako je Ostravská muzejní noc, Festival ostravských knihoven, Noc vědců či Týden vědy a techniky AV ČR. Věnuje se i publikační činnosti - vydává vlastní audioknihu pro čtenáře se zrakovým postižením, regionální eBooky a v měsíčních intervalech Newsletter MSVK.

Knihovny nejsou již dávno institucemi, ve kterých najdete jen knihy a přísné knihovnice vyzývající k tichému studiu. Dnes jsou to velmi variabilní prostory vybavené moderními technologiemi, ve kterých si poslechnete zajímavé přednášky inspirativních osobností, naučíte se pracovat s počítačem či digitálním fotoaparátem, podíváte se na zajímavý film, navštívíte výstavu nebo si odpočínáte u deskových her či ulovíte „kešku“. Nevěříte? Přijďte se podívat!

Marcela Stehlíková
PR a tisková mluvčí
tel. 731 680 947

V Ostravě 22. 7. 2019